Onkrijgbaarheid

Tim Krabbé

ONKRIJGBAARHEID

2022 Prometheus Amsterdam

© 2022 Tim Krabbé
Omslagontwerp Roald Triebels
Illustratie omslag Ted Struwer
Foto auteur Bob Bronshoff
Zetwerk Mat-Zet bv, Huizen
www.uitgeverijprometheus.nl
ISBN 978 90 446 5231 4

PARADISE

De avond was zwoel en al donker, en dit was de Strip, en toch was het alsof hij met blote voeten over lauw strandzand liep, alleen onder de sterren, naar een zee die bij de eerste plons goddelijk zou zijn en waarin hij eeuwig zou kunnen zweven zonder iets te hoeven doen.

Naast hem waren de casinoburchten, glitterend in alle kleuren, de veelbaansweg met taxi's, bussen, limousines, scooters, een koppel politiemannen op fietsen. Op het trottoir: slenteraars in toeristenvodden, kleuters, oudjes in karretjes. In de verte klonk muziek. Palmen, videoschermen, spuitende fonteinen, Eiffeltorens, achtbanen. Hijskranen, want Las Vegas was nog niet af. Alles was licht en geluid en beweging en tinteling van geld – en tegelijk was dit nog de woestijn van duizend jaar geleden, de bodem van het heelal.

Mal liep maar wat, denkend aan Maxine, af en toe bijna botsend tegen iemand die niet Maxine was. Het was tegen halfzeven, dat had hij al voor mekaar. Nu de avond nog. Hij had zich met een taxi naar Caesars Palace laten brengen, was er naar binnen gegaan en na een minuut weer naar buiten gegaan.

In de verte ging de blauw-witte, recht omhoog prie-

mende lichtzuil van de Luxor aan. Hij had eens gelezen dat je die op de maan kon zien. Hoe wisten ze dat eigenlijk, hadden ze er een raket met een casino-employé naartoe gestuurd? Waarom niet, geld genoeg.

Zo makkelijk als gisteren zou deze dag niet om te krijgen zijn – dat succes was hem in de schoot geworpen. In een *Things to do in Nevada*-krantje had hij gezien dat *Under Old Enemies*, zijn enige film die nog wel eens vertoond werd, in Mesquite draaide, een stadje waar hij nog nooit van had gehoord, op de grens met Arizona. Honderdtwintig kilometer, ideaal. Auto huren, wachten tot die gebracht was, heenrit, bioscoop zoeken, film zien, terugrit – zeven uur verder. Mesquite was een spookstadje, stil als een schilderij, geen prop te zien. Met een half dozijn leeftijdgenoten had hij in een onmetelijke zaal gezeten. Hij was een paar keer in slaap gevallen. Aan de film lag dat niet; wat hij ervan gezien had vond hij als altijd goed. Bij de modderscène had een van de oudjes gelachen.

En nu zag hij, boven de palmbomen uitstekend, de hoogste bakjes van het reuzenrad bij de Flamingo. Als hij daar eens in ging? Hij had Maxine een keer voorgesteld om dat samen te doen; ze had het weggelachen. Nu was zijn kans – iets zieligers dan in je eentje in een reuzenrad zitten bestond niet. Maar dat zou valsspelen zijn: hij was in Las Vegas om zielig te zijn, en zielig zijn deed je op eigen kracht.

Zij was de gokker van hen tweeën geweest, de Las Vegas-liefhebber. Maar ook hij had altijd genoten van het prachtige wanstaltige van deze onzinstad. Afkeer van de

afkeer van Las Vegas, dat hadden ze gedeeld. Bijna ieder jaar waren ze hier een paar dagen geweest, meestal aan het begin van de herfst, rond haar verjaardag. Dit keer was hij op de dag zelf aangekomen, haar vijfenzeventigste. Drie nachten Mandalay Bay, twee hele dagen, zelfkweller die hij was. Maar voor haar had hij dat over. Het zat er bijna op, nog één avond, één nacht. En dan morgenochtend de taxi naar het vliegveld – aan het begin van de avond was hij weer in New York.

Aan een loopbrug hing een banier voor het countryfestival, schuin tegenover de Mandalay. Vanavond slotavond. Dat was gisteren en vandaag de hele dag aan de gang geweest, met duizenden bezoekers. Maxine zou er wel naartoe hebben gewild. Misschien ging hij straks nog in zijn eentje, gedode tijd was gedode tijd. De vlagen muziek die hij hoorde moesten daarvandaan komen.

Stel je voor dat ze er gewoon wàs, in de Mandalay zat te gokken, en dat hij haar daar ging zoeken om te zeggen dat ze naar de muziek konden gaan. Nee – dat zou ze zelf al hebben voorgesteld. Nee – steeds nog die denkfout: dat zou ze helemaal niet hebben voorgesteld, want ze was dood. Maar stel. Hij kon de opluchting voelen als hij haar zag, bij een videopokerkast of aan een blackjacktafel. Zoals die keer, nog in Amsterdam, toen ze elkaar net kenden en naar de film zouden gaan, maar zij niet had geweten of ze het zou halen. Hij moest maar vast gaan, haar kaartje bij de kassa leggen. In de volle zaal, met die lege stoel naast zich, had hij meer naar het gangpad gekeken dan naar de film. En ineens had hij daar beweging

gezien – Maxine! Hij had zijn hand opgestoken, en zij had hem ook gezien en ook haar hand opgestoken. Langs de morrende rij was ze naar hem toe geschoven, naast hem gaan zitten, had ze hem een kus gegeven. Die overgang van alleenzijn naar samenzijn! De opluchting dat het waar was dat ze bestond. Dat ze bij hem hoorde.

'Max!' zou hij roepen als hij haar in de Mandalay zag – en had hij misschien hardop geroepen, want iemand vóór hem op het trottoir keek om, ook een Max misschien. 'Max, dat countryfestival, dat vind je leuk, zullen we daarnaartoe gaan?' En zij zou blij naar hem opkijken en zeggen: 'Ja, goed idee lieve Mal, ik ga mee, nog even dit honderdje verliezen.' En dan zouden ze samen naar de muziek gaan, en zich heerlijk oud en misplaatst voelen.

Ongelooflijk hoe een herinnering de tijd kon vullen – zonder nog een stap te hebben gedaan was hij een halve Strip verder, moest hij over een loopbrug of een zebrapad zijn overgestoken, tien gokpaleizen zijn gepasseerd, want nu doemden de verlichte masten van een zeilschip op: het piratenschip in de vijver van het Buccaneer-casino. Lang geleden hadden Maxine en hij muntjes in die vijver gegooid en bij de show staan kijken: gebulder van kanonnen, geklim in masten, gezwaai aan touwen, geval in water. Die show was er al jaren niet meer, de piraten waren naar huis, maar het schip lag er nog.

Van dichterbij zag hij dat er, waar het trottoir zich splitste naar de entree, iets aan de hand was. Bij de piratenvijver leek een oploopje te zijn, mensen stonden stil,

keken naar iets. Eén man viel speciaal op, een brede man in een soort trainingspak met het Buccaneer-logo; twee gekruiste zwaarden en een doodskop. Hij maakte een waggelende pas op de plaats, zijn armen gespreid als de grijpscharen van een krab, zijn blik gericht op de entree.

Mal bleef ook staan. En nu was er iets ongewoons bij die entree. Ook daar hadden mensen stilgestaan, maar nu weken ze uiteen – en plotseling kwam daar iemand naar buiten, een jonge man, en die jonge man rende. Dat bestond hier niet, volwassenen die renden. Wie rende in Las Vegas, die rende ergens vandaan, die vluchtte.

De rennende jongen zigzagde tussen het publiek door, naar Mal toe, naar de krabman toe. Er was één flits waarin Mal zijn blik opving. In zijn ogen was angst. Maar ook iets aristocratisch, alsof hij zich schaamde voor dat rennen. En moed. Hij was in gevaar, maar hij zou zich niet zomaar gewonnen geven, hij zou nog proberen iets van zijn avond, van zijn leven te maken.

De jongen keek naar links en naar rechts, hield in, versnelde, maakte schijnbewegingen, was bijna langs de krabman, maar die had steeds met hem meebewogen alsof hij zijn spiegelbeeld was, en nu wierp hij zich languit voor zijn voeten, greep zijn benen, en de jongen smakte tegen de grond. Even lagen ze daar met z'n tweeën, toen waren er nog twee mannen in Buccaneer-pakken, en die sprongen boven op de jongen. Ze wrongen zijn armen op zijn rug, deden iets bij zijn polsen – handboeien, zag Mal toen ze hem overeind hadden getrokken.

Wat had die jongen gedaan? Iets gepakt van de triljar-

den daarbinnen dat hij niet had mogen pakken? Door slim te zijn, dom te zijn, brutaal te zijn? Zakken gerold, een tasje gepakt, een fiche meegegrist? Hij probeerde niet los te komen, zei niets. De twee nieuwe mannen namen hem onder zijn oksels tussen zich in en begonnen terug te lopen, de krabman achter ze aan. De jongen liet zijn hoofd hangen en liep een beetje scheef. Mal zag waarom: hij had maar één schoen. Op het plaveisel lag een losse schoen, die moest van hem zijn, die had hij bij het rennen verloren.

De krabman zag de schoen ook en raapte hem op.

'Rotzooi op straat gooien,' zei hij, 'ons je troep laten opruimen. Komt nog een leuke boete bij.' Hij gooide de schoen in een afvalbak.

Wat zou er met die jongen gebeuren? Bij al het feestelijke licht dat ze de hemel in smeten, hadden de casino's van Las Vegas niet de naam zachtzinnig te zijn, beveiligers konden doen wat ze wilden. De verhalen over valsspelers met tien gebroken vingers waren bekend.

Mal volgde het groepje op afstand – van pottenkijkers hielden de casino's ook niet. Tot zijn verbazing namen ze de gewone ingang, niet een of andere verborgen personeelsingang aan de zijkant. Nu zouden ze dwars tussen de gokkers door lopen – maar misschien deden ze dat expres, als waarschuwing.

Als hij dat groepje volgde, dan kwam hij misschien te weten wat die jongen had gedaan, wat ze met hem gingen doen. Dan zou hij proberen te helpen. Ik ben Mal Kavalchuk, filmproducent in ruste, ik heb Under Old

Enemies gemaakt, met die modderscène. Draait toevallig net in Mesquite als u hem nog nooit heeft gezien, vlakbij. Best een goeie film. Met deze jongeman handel ik het verder wel af. Dit is toch de Buccaneer? Als piratenvereerders zult u dat wel goedvinden.

Ze liepen door een marmeren galerij met fastfoodtenten, etalages met onbetaalbare knapzakken, een tattooshop, een arcade met grijpkranen en airhockeytafels; sloegen links af de gokgebieden in. Men week uiteen, maar achter het groepje sloot de geul van bevreesd ontzag zich meteen, en voor Mal opende die zich niet opnieuw. Hij moest uitwijken, botste, de mannen met de jongen verdwenen achter een zuil met gokkasten, hij zag ze niet meer.

Hij bleef staan bij een palmboom in een pot, midden in de licht- en lawaaihel. Geschreeuw bij de dobbeltafels, gerinkel van bellen, klaterende fiches, ratelende gokmachines in rijen en samengeklonterd tot zuilen; een bar met een rij televisieschermen erboven, allemaal met dezelfde paardenhardloopwedstrijd.

Als altijd (het moest ongeveer zijn twintigste bezoek aan Las Vegas zijn, het tweede zonder Maxine, de ene tel was hij kwijtgeraakt, de andere niet) voelde Mal medelijden met die gokkers. Want ieder lampje dat hier brandde, de verf van iedere stip op iedere dobbelsteen, iedere pompon op de borsten van de serveersters, lachte je midden in je gezicht uit – alles was op voorschot aangeschaft van het geld dat jij hier kwam verliezen. Schuddebuikend van leedvermaak stond de luxe om je heen – sukkel, je wist het toch? Vijftig verdiepingen hoog zijn

wij, tienduizend kamers hebben wij, negenhonderddrieentachtig marmeren zuilen hebben wij, een piratenschip in een vijver hebben wij, en wie denk je dat de knecht betaald heeft die die palm hier heeft neergezet?

Ach, ze wisten het wel. Maar ze geloofden. Ook als je met een misdadiger als God nog een eind mee kon gaan, dan hield dat toch op bij zijn meest schunnige uitvinding, het geloof. In hem, in andere onzin. Ze konden het toch zien? Ze stonden gewoon naast elkaar: roulettetafels met een nul, en roulettetafels met een nul èn een dubbelnul. Alsof je kon kiezen wat voor wedstrijd je wilde spelen; beginnen met 1-0 achter, of met 2-0. En toch zat het vol aan allebei die tafels. Die dubbelnulspelers zouden wel geloven in de magie van die extra nul, speciaal voor hen. Geluk, dat was toch iets heel anders dan de cijfertjes van de kansberekening?

Hij zocht, net als Maxine altijd had gedaan, een rad van fortuin, en deed één draai mee, voor tien dollar. Dat leverde alvast de minuut op die het rad nodig had om in beweging te worden gezet en weer tot stilstand te komen. Hij had twee honderdjes en één tientje gokgeld bij zich gestopt – van dat tientje was hij af. Ook Maxine had nooit iets gewonnen met dat rad.

Als hij gokte, dan aan de videopokerkasten. Hij koos er een aan het uiteinde van een rij, met rechts twee lege krukken, en links het gangpad dat zijn blok van het volgende scheidde, ook met videopokerkasten. Hij hield niet van buurlieden bij het spelen, en nu kon hij hooguit één verre buur hebben. Er zat zelfs helemaal niemand naast

hem, want ook de kast naast het gangpad was onbezet.

Hij stopte zijn honderdjes in de sleuf; het getal 200 verscheen in het creditvenster. Dat moest genoeg zijn om, voor het maximum van vijf dollar per spel, twee uur te kunnen zitten, hoe stom hij ook speelde. En stom spelen zou hij. Maxine kende de percentages, speelde groter, slimmer, meer verschillende spelen, en ze verloor en won meer. Eén keer had ze bijna tienduizend gewonnen op een avond, met craps. Maar ze had ook duizenden verloren. Haar motto was: durf zoveel te verliezen dat je er een uur van wakker zou liggen. Geen minuut langer.

Mal voedde zijn kast rustig, als een oude boer een oud paard, liet de keuze van de knoppen waarmee hij kaarten vasthield over aan zijn vingers. Hij dacht aan de jongen van de verloren schoen. Misschien had die schoen onheil over de Buccaneer gebracht, liet vanavond iemand de bank springen. Net goed, zoiets dééd je niet, iemands schoen in een afvalbak gooien.

Hij mocht weg als hij op nul stond, en zijn creditvenstertje daalde naar honderd, kwam er even onder – en dan had hij ineens weer drie full houses binnen een paar minuten en kon hij van voren af aan beginnen.

Af en toe keek hij rond. Een paar krukken rechts zat een papzak met een cowboyhoed; de krukken tussen hen in bleven vrij. Maar links, aan de overkant van het tussenpad, zat nu een speler, een vrouw. Grijs, brilletje, zeker zeventig. Mooi geweest – nòg mooi. Eén stap terug in schoonheid, drie stappen vooruit in persoonlijkheid. Met iets sombers in haar blik. En spot. Eenvoudig ge-

kleed, en toch elegant. On-Amerikaans.

Had hij haar niet al eens eerder gezien?

Die gedachte ergerde hem – een vrouw die je dacht eerder te hebben gezien, dat was een vrouw die je hoopte ook in de toekomst te zien. En hij wilde geen vrouw in zijn toekomst. Bovendien, op zijn leeftijd had je iedere vrouw al wel eens gezien.

Hij hield de toppen van zijn middel- en wijsvinger even tegen zijn tong en tikte er een v-tekentje mee tegen zijn borst – zo deed hij zichzelf beloften, al sinds zijn kindertijd. Hij ging haar niet aanspreken.

Net toen hij zijn blik afwendde, leek het of zij even naar hem keek.

Als hij haar eerder had gezien, dan kortgeleden, vanavond op de Strip. Of zelfs nu, toen ze daar ging zitten – hij zou al wel dement genoeg zijn om een gezicht te kunnen vergeten zodra hij even niet meer keek. Was er niet een geheugenstoornis waarbij je alles binnen een paar minuten vergat? Die moest hij zien te krijgen. Een wereld die altijd nieuw was! Niet meer weten dat Maxine niet meer bestond! Naar haar kunnen uitzien!

Nee – dan zou hij ook niet meer weten dat ze bestaan hàd.

Uit een ooghoek keek hij nog eens naar die vrouw. De Grijze Vrouw, noemde hij haar. Met een onweetbaar leven dat haar hier had gebracht. Liefdes gehad, verdrieten gehad. Zou ze ooit aan een hoogspringwedstrijd hebben meegedaan?

Maar er was een sterkere gedachte, die zich niets aan-

trok van zijn onwil om die te hebben. Dat hij een zoon had, en dat die jongen van de verloren schoen zijn zoon was. Maxine en hij hadden geen kinderen gekregen, een groot gemis, met één voordeel: mensen met kinderen hadden alleen *die* kinderen; hij kon in iedereen zijn kind zien. En nu had hij een zoon met maar één schoen die met verbrijzelde handen in een martelkamer van de Buccaneer lag. Hij moest hem redden. Een goede vader redde zijn zoon.

Als hij nu eens ophield met die pokeronzin en naar buiten ging, naar die afvalbak? En die schoen eruit haalde? En dan het casino weer inging, naar de hoogste baas die hij kon vinden, en zou vragen: Kunt u mij zeggen waar de rechtmatige eigenaar van deze schoen wordt vastgehouden? Uw mensen hebben hem in de boeien geslagen en hier mee naar binnen genomen. Hij heeft zijn schoen verloren, die wil ik hem teruggeven.

Hij schoot in de lach en de man met de cowboyhoed keek naar hem. Dat kenden ze hier niet, een oude man alleen die zat te lachen. Zonder dat hij een jackpot had. Zo meteen kwam er nog een beveiliger naar hem toe, die zei: In de Buccaneer wordt niet gelachen door eenzamen, meneer. Zoudt u zo vriendelijk willen zijn ons roversnest te verlaten.

Hij keek weer naar links, naar de grijze vrouw, en dacht opnieuw een blik terug te zien. In haar gebaren was geen afstomping; een geoefende speelster was ze niet. Zou ze kinderen hebben? Ze zat daar maar, met haar onbekende lange leven. Als hij nu eens opstond en

naar haar toe ging, en zei: Heeft u kinderen? Ik wel, ik heb een zoon die vanavond zijn schoen is kwijtgeraakt.

Dan hoefde hij geen hoge casinobaas te zoeken om naar het lot van die jongen te vragen – de hele beveiliging zou zich op hem storten: een oude gek die in zijn eentje zat te lachen, die met een losse schoen in zijn hand door het casino liep, die aan een wildvreemde vrouw vroeg of ze kinderen had. Eruit. Nee: men zou hem in een hok gooien. Aha – dat was juist goed, het zou een hok zijn naast dat van die jongen! Dat was de snelste manier om bij hem te komen. Door de spijlen van hun hokken heen zou die jongen hem zijn leven vertellen, en hoe dat ertoe had geleid dat hij zijn schoen had verloren.

Maar als hij dan toch gek was, dan kon hij zich net zo goed voorstellen dat er een holenmens naast hem zat die hem vroeg uit te leggen wat hij aan het doen was. Of waarom niet: Aristoteles of Archimedes. Pokeren op zich zou wel lukken; wat een full house was zou Aristoteles zeker begrijpen, Archimedes ook. Misschien zouden ze het leuk gaan vinden, zelf willen spelen, de hele wijsbegeerte en de natuurkunde aan de kapstok hangen, beroepsgokkers willen worden. Hadden de oude Grieken al speelkaarten gehad? Dobbelstenen zeker. Ze zouden willen weten hoe die plaatjes op dat scherm kwamen. Hijzelf zou met zijn mond vol tanden staan, al was hij zijn leven lang plaatjesfabrikant geweest. Dat zou Archimedes eerder snappen, die zou in het binnenste van die kast willen kijken, hem open willen maken. Hadden de oude Grieken schroevendraaiers? Wat was er het eerst